

Már az ókorban is létrejöttek bizonyos csoportosulások különböző cselekmények végrehajtására, melyek akkor is tiltott tevékenységeknek, bűncselekményeknek számítottak. Ezek a csoportok nagyobb számú tagokkal rendelkeztek, így életben maradásuk, fennállásuk megkövetelte a munkamegosztást, szervezettséget, alá-fölrendeltséget és nem utolsósorban a fegyelmet. A képességek figyelembe vételével történt a feladatok meghatározása (figyelés, információszerzés, tervezés, végrehajtás és az értékesítés). A szervezet az idő múlásával folyamatosan változott, alakult át és különböző megnyilvánulási formái jelentek meg, mely nemzetközi vonalon napjainkban gyakori problémaként van jelen.

Pár évtizeddel ezelőtt a szervezett bűnözéssel a „Maffiát”, mint titkosan szerveződő társaságot azonosították, amivel főleg szicíliai és amerikai csoportokat jelöltek.

Magyarországon az 1970-es években jelentek meg azok a csoportosulások, melyre a szervezettség volt jellemző és fő területe betöréses lopás volt.

A szervezett bűnözést meghatározni elég nehéz, így ebben a témában kutató személy nehéz feladat előtt áll. A szervezett bűnözés elleni küzdelem megközelíthető a kriminológia, kriminalisztika, valamint a büntetőjog oldaláról.

A tanulmány a büntetőpolitika szervezett bűnözéssel szembeni fellépésének történeti alakulását, a bünszervezet és a bünszövetség törvényi fogalmának a hazai és nemzetközi jogtörténeti fejlődését vizsgálja. A fogalmak kodifikálását a szervezett bűnözés elterjedése indokolta hazánkban, mivel a társas bűnelkövetési alakzatok legveszélyesebb formája.

A bünszervezetben elkövetésre vonatkozó rendelkezés alapján, a büntetési tétel felső határa kétszeresére emelkedik és rendkívül sok hátrányos jogkövetkezményt vonhat maga után. Magyarországon a szervezett bűnözésre vonatkozó büntetőjogi szabályozás több lépésben zajlott le. A szabályozásnak alkalmazkodni kellett, illetve kell a bűnözés alakulásához és megnyilvánulásához, melyhez a büntetőjog adja a megfelelő eszközöket, így elősegítve a szervezett bűnözés elleni hatékony fellépést.

A kriminológiai kutatások, a kriminalisztikai ajánlások és elvek is segíthetik a jövőben a büntetőjogi törekvéseket, valamint a keretfogalmak (bünszervezet, bünszövetség) újrafogalmazásához is hozzájárulnak.

Kutatás az 1980-es években

Az 1980-as években a szervezett bűnözés jelenségeinek feltárására irányuló kutatások még kezdetlegesek voltak, „A szervezett jellegű bűnözés elleni harc időszerű kérdései” című munkafüzet foglalkozott a szervezett bűnözéssel kapcsolatos alapfogalmakkal, a budapesti szervezett bűnözés kutatásának eredményeivel, a tárgyi oldal jellemző ismérveivel és a szervezett bűnözés elleni küzdelem elméleti kérdéseivel, főbb feladataival.¹

A munkafüzet a szervezett bűnözés különböző szintjeit tárgyalja:

- legalsó szinten helyezi el a laza szerkezetű, változó összetételű bűnöző csoportot, ami főleg egy-egy bűncselekményfajta végrehajtására specializálódik, meghatározott munkamegosztás jellemzi, továbbá orgazda és tippadó hálózattal rendelkezik,

- ezt követő szinten állandó vezetővel vagy vezetőkkel rendelkező csoport található, mely erősen strukturált, a tevékenységi kör kiszélesedik és legfőbb jellemző az erőszak vagy erőszakkal való fenyegetés, illegális tevékenységét általában vállalkozás formában fejt ki, előfordul a korrupció, a zsarolás és a közéletbe való behatolás első jelei,

- legmagasabb szinten a maffiaszerű bűnöző szerv található, mely az illegális árukkal és szolgáltatásokkal foglalkozik, kiterjed és behatol a törvényes vállalkozásokba, illegális módszereket használ, korrumpálja a közhivatalnokok egyes részét.

A 1980-as években a bűnüldöző és felderítő szervezetek tapasztalták a bűnözés szervezettségének növekedését, a fejlett infrastruktúra és technikai eszközök igénybevételét. 1983-ban BM Kollégium dokumentuma rámutatott arra, hogy az akkori bűnüldöző rendszer hatástalan a bűnözés egyes területein és nem képes lépést tartani a változásokkal. A BM Kollégium a fővárosi betöréses lopások és rablások ügyeit vizsgálta. A Kollégium javaslatára a BM Tudományszervezési Osztály kezdeményezett kutatást a budapesti szervezett jellegű bűnözés

jelenségeinek feltárására és új bűnüldözési lehetőségek kidolgozására. A program feladataként határozta meg azoknak a személyeknek a számbavételét és azoknak a személyes kapcsolatoknak a feltérképezését, akik szervezett bűnözéssel foglalkoznak. A kutatás során az elsődleges bűnügyi iratokat vették alapul, mely során:

- mélyinterjúkat készítettek a szabadságvesztés-büntetésüket töltőkkel (főleg szociológiai mutatókat vettek figyelembe),
- főváros kerületeiben dolgozó nyomozókkal folytattak (területi sajátosságokra figyelemmel igyekeztek felderíteni) megbeszéléseket,
- céltanulmányokat készítettek a Budapesti Rendőr-főkapitányságon, Országos Rendőr-főkapitányságon, a Belügyminisztériumban dolgozó szakemberekkel.

A vizsgálat során megállapították, hogy a csoportok többségénél a személyi kapcsolat a legerősebb, a bűncselekményeket főleg ugyanazok a személyek követték el, itt a bűnözői csoportok magja állandó volt. A csoportok kisebb részében a konkrét bűncselekménynek fényében a személyi összetétel változott.

Az esetek többségénél munkamegosztás volt megfigyelhető, részletes tervet készítettek a bűncselekmények elkövetésénél, az értékesítést megszervezték, a sértettek kiválasztása célirányos történt, továbbá megfigyelhető volt, hogy a vizsgált csoportok 20%-a még a védekezésre is előkészült.

Az elítéltekkel folytatott interjú során megállapították, hogy a szervezett bűnözés erős bázisát adó személyek körében többen középiskolába is jártak, az érettségizettek többsége gazdag vállalkozó családból származott, továbbá megtudták, hogy az erős mag tagjai szoros kapcsolatban álltak a magánszektorral, és életmódjuk révén váltak bűnözővé, legalizálásra törekedtek, intelligenciaszintjük, életmódjuk meghaladta az átlagot. Az interjú alanyok a szervezett bűnözésnek a létét nem a szervezett bűnelkövetésben látták, hanem a személyes kapcsolatok rendszerében, és a lebukottak szociális bebiztosításában. Továbbá az alanyok elmondása szerint a szervezett bűnözés további kritériuma: a jól kiépített hírsatorna, információhálózat, orgazdahálózat, az illegális jövedelem legitim értékesítési módjai, valamint a szakértők, az üzletemberek és az ügyvédek bevonása a legalizálás menetébe.

A munkafüzet leírja, hogy a fővárosi szervezett bűnözés jellemzésekor megállapítást nyert, hogy a hagyományos büntetőjogi fogalomrendszer a szervezett bűnözés jellemzőit nem írja le, mivel a személyi kapcsolatok rendszerében a személyi és a tárgyi oldalon új elemek jelentek meg

A személyi kapcsolatok tükrében megjelentek: az ötletadók és a tippadók, külföldi megrendelő bűnszervezők, a munkamegosztás specializálódott, biztosító, kisegítő személyzet megjelenése, orgazda kapcsolat kiépítése, védekezést segítők.

A tárgyi oldalon megjelentek: sértettek célirányos kiválasztása, modern technikai eszközök használata, az eszközök előzetes kiválasztása, menekülési útvonalak feltérképezése, biztosítása, elkövetési tárgy elrejtésének előzetes biztosítása, illegális jövedelem legalizálása.

A bűncselekményt végrehajtó személyek közötti munkamegosztás már 1980-as évek végen egyre erősödött, a lelepleződés minimumra csökkentése érdekében a bűncselekmény végrehajtását az utolsó munkafeladatig megszervezték, mely megmutatkozott: a sértett bűntársak kiválasztásánál, a bűncselekmény megszervezésében, értékesítés és a védelem megszervezésében, tettestársakat részfeladatokra választották ki, figyelembe véve, hogy egymást ne ismerjék vagy csak felületesen (nehogy egymásra terhelő vallomást tegyenek), munkamegosztás tükrözte, hogy egyes személyek a sértettet tanulmányozták, vagy a figyelésben, vagy a helyszínen tanulmányozásában vettek részt, megszervezték, hogy a sértett hozzátartozóit is figyeljék, külső figyelőket vontak be, feladtuk az volt, hogy megakadályozzák, hogy a társukat tetten érhék, ha kellett súlyos bűncselekmény elkövetését is végrehajtották.

A tanulmány alapján a vagyon elleni bűnözésre szervezettség, szerepek tudatos leosztása, kapcsolattartás és konspiráció volt a jellemző.

A munkafüzetben összegzésként leírják, hogy a szervezett bűnözésre nagyfokú konspiráció, munkamegosztás, törvényes vállalkozásokba, állami intézményekbe történő bejutás, valamint bűnöző életprogram jellemző, amelynek vezetői tapasztalattal rendelkeznek és tervszerűen működtetik a csoportokat. Feltételezték, hogy „ . . . a jövőben szervezett bűnözés kemény

magját képviselő személyi kört nem az ad hoc jellegű elkövetői csoportok kialakítása és mozgatása jellemzi, hanem az állandósult bünszervezet”²

Meglátásom szerint a szerző véleménye megalapozott volt, napjainkban is komoly problémát jelent a bűnözői csoportok feltörekvő tevékenysége, továbbá „ . . . a szervezett bűnözés elleni fellépés csakis akkor lehet eredményes, ha a reagálási módot is szervezettebbé, de magát a bűnüldöző apparátust is a szervezett bűnözés leküzdésére alkalmas szervezetté tudjuk alakítani.”³

A szervezett bűnözés elleni küzdelem nem ismer határokat az országon belül illetve országhatáron túl sem, mivel egy jól működő, és felkészült egységre van szükség, melyet valóban kiszolgálhat egy számítógépes információs rendszer. Egy jól működő adatbázis betekintést nyújthat nyomozásokban, kapcsolati pontok keresésébe, illetve a releváns kapcsolatok vonatkozásában más rendészeti adatbázisok (pl.: büntetés-végrehajtási adatbázis) is igénybe vehetők.

A szervezett bűnözés elleni harc programjának kapcsolódnia kell a bűnügyi stratégiához, és a büntetőpolitika szempontjaihoz.

A XX. század végi nemzeti törekvések a szervezett bűnözés felszámolására

A magyar szervezett bűnözés alakulására több tényező volt hatással, a leglényegesebbek az 1980-as évek végén megvalósult a rendszerváltozás, valamint hazánknek az Európai Unióhoz történő csatlakozása.

A határok megnyílásával egyszerűbb belépési lehetőség adódott az Európai Unió területére, mely a bűnelkövetők letelepedését, a magyar bűnözők külföldön történő megjelenését, valamint a külföldi bűnözők magyarországi történő érvényesülését segítette elő.

A hazai jogszabályi változások figyelembe vették a nemzetközi egyezményeket és megállapodásokat, hiszen a szervezett bűnözés nem ismer országhatárokat.

Közös nemzeti összefogást és stratégia kidolgozását követeli meg a szervezett bűnözés megelőzése és az ellene folytatott küzdelem az Európai Unió tagállamaiban. A szervezett bűnözés egész Európára kiterjedő, ezért a tagországoknak nyomozás során keletkezett tapasztalataikat, tudásukat meg kell osztani a szervezett bűnözés elleni küzdelem során alkalmazható eszközök bevezetésekor.

Egyes becslések szerint az Európai Unió területén 3000-4000 szervezett bűnözői csoport tevékenykedik. A bünszervezetek alkalmazkodnak a változásokhoz és kikerülik a törvényeket, kihasználják a nemzetközi kereskedelmet és a közlekedési útvonalat, a kommunikációs eszközökön keresztül nemzetközi kapcsolatokat is könnyen alakítanak ki. A szervezett bűnözői csoportok kihasználják a schengeni térségen belül érvényes szabad mozgást és új útvonalakat dolgoznak ki.

Már a XX. század elején keletkeztek megállapodások, úgymint:

- a 1912/LXII.tc. a leánykereskedés elnyomása végett Párizsban létrejött nemzetközi egyezmény és a hozzátartozó zárjegyzőkönyv becikkelyezéséről,⁴

- az 1933/XXIV.tc. a szeszcsempészetnek a tengeren való megakadályozása tárgyában 1932. XI. 23-án Budapesten kelt magyar- finn megállapodás becikkelyezéséről.⁵

1994. XI. 21-23. között szervezeték meg Nápolyban 142 ország részvételével a szervezett nemzetközi bűnözést tárgyaló konferenciát, amely a „Nápolyi nyilatkozat és globális akcióterv a szervezett bűnözés ellen” című dokumentummal zárult.

Három év elteltével 1997. VI. 1-jén Prágában az Európai Tanács tagországi igazságügyi minisztereinek 21. konferenciájának megrendezésre került sor, fő téma a szervezett bűnözés és a korrupció kapcsolata volt, melynek eredményeként egy akció terv került kidolgozásra a szervezett bűnözés elleni küzdelem fellépésére. Még ebben 1997. X. 10-11-én Strasbourgban az állam és kormányfők második csúcstalálkozóján, valamint egy hónappal később, 1997. XI. 6-7. között szintén Strasbourgban megrendezésre kerülő miniszteri bizottsági 101. ülésen megfogalmazódott a politikai akarat arra vonatkozóan, hogy az államoknak egybehangoltan kell fellépni a szervezett bűnözés ellen.⁶

Palermói Egyezmény

A „Palermói Egyezmény” 2000. XII. 14-én jött létre, melyet a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezményről szóló törvény hirdette ki 2006-ban.⁷

A dokumentum 2.) cikk a) pontja meghatározta a szervezett bűnöző csoport fogalmát. Eszerint ez olyan strukturált csoport, mely három vagy több főből áll, bizonyos ideig összehangoltan működik, az egyezményben meghatározott súlyos bűncselekmény elkövetése céljából, hogy közvetlen vagy közvetve anyagi vagy más előnyt szerezzenek.

A dokumentum alapján nemzetközi jellegűnek számít egy bűncselekmény, amelyet: egy országban követnek el; vagy több országban követnek el; de előkészítést, valamint tervezést, továbbá irányítást és az ellenőrzés nagy részét másik államban végzik; olyan szervezett bűnözői csoport követi el, amely több államban folytat bűnözői tevékenységet; jelentős kihatással van egy másik országra.

Az Egyezmény 5., 6., 8., és a 23. cikkeiben meghatározza azokat a tetteket, melyeket bűncselekményeknek kell nyilvánítania az államnak: bünszervezetben részvétel, pénzmosás, korrupció, igazságszolgáltatás akadályozása.

Továbbá meghatározza a kölcsönös jogsegélyt, közös nyomozásokat, együttműködés javítására irányuló intézkedéseket, valamint a szervezett bűnözés jellemzőire vonatkozó információk gyűjtését, elemzését és cseréjét.

Az Egyezmény arra ösztönzi a részes államokat, hogy meghatározott bűncselekmények nyomozása érdekében két- vagy többoldalú szerződéseket, vagy megállapodásokat kössenek a nyomozási eljárások alkalmazásáról nemzetközi megállapodás keretében.

Továbbá újabb törvény hirdette ki 2006-ban a Palermói Egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló jegyzőkönyvét,⁸ ugyancsak 2006-ban külön törvény foglalkozott az egyezménynek a migránsok szárazföldön, légi úton és tengeren történő csempészete elleni fellépésről szóló jegyzőkönyvével.⁹

Joint Action

Az Európai Unió Tanácsa 1998-ban fogadta el a „Join Action”-t, a bünszervezetben való részvétel ellen. Meghatározta a bünszervezet fogalmát.

A szervezett bűnözés elleni küzdelem területén több országgal kötöttünk kétoldalú megállapodást, így például Nagy-Britanniával és Észak-Írországgal, Lengyelországgal, Kínával, Olaszországgal és Szlovákiával is.

Európai Tanács szervezett bűnözés elleni küzdelemről szóló kerethatározata

„ . . . az Unió és tagállamai közös képességeinek javítása többek között a határokon átnyúló szervezett bűnözés elleni küzdelem érdekében. Ezt a célt főként a jogszabályok közelítésével kell elérni. Az Európai Unió tagállamainak szorosabban együtt kell működniük a bünszervezetek veszélyei és elterjedése elleni küzdelem érdekében, valamint az állampolgárok elvárásaira és a tagállamok saját igényeire való hatékony válaszadás céljából.”¹⁰

A kerethatározat 1. cikke meghatározza a szervezett bűnözés két alapfogalmát:

„»bünszervezet« olyan, kettőnél több személyből álló, hosszabb időre létrejött szervezett csoport, amely összehangoltan működik, és amelynek célja az, hogy legalább négy évig terjedő szabadságvesztéssel vagy szabadságelvonással járó intézkedéssel vagy annál szigorúbb szankcióval büntetendő bűncselekményeket kövessen el közvetlen vagy közvetett pénzügyi vagy egyéb anyagi haszonszerzés érdekében;”¹¹

„»szervezett csoport« olyan csoport, amelyet nem véletlenszerűen hoztak létre valamely bűncselekmény közvetlen elkövetésére, és amelyben nem szükségszerű, hogy a tagoknak formálisan meghatározott szerepe legyen, hogy a tagság összetétele állandó legyen vagy hogy a csoport kidolgozott szervezeti felépítéssel rendelkezzen.”¹²

Továbbá az Európai Tanács határozata rögzíti a bünszervezetben való részvételhez kapcsolódó bűncselekmények körét:

„a) bármely személy magatartása, aki – szándékosan és ismerve akár a bünszervezet célját és általános tevékenységét, akár annak az adott bűncselekmények elkövetésére irányuló szándé-

kát – aktívan részt vesz a bűnszervezet bűnözői tevékenységében, beleértve az információk vagy anyagi források szolgáltatását, új tagok beszervezését, valamint a szervezet tevékenységeinek bármilyen módon történő finanszírozását, annak tudatában, hogy e részvétel hozzájárul a szervezetbűnözői tevékenységének megvalósításához;

b) bármely személy magatartása, amelynek keretében megállapodást köt egy vagy több személlyel olyan tevékenység folytatására, amelynek megvalósítása az 1. cikkben említett bűncselekmények elkövetésével járna, akkor is, ha a szóban forgó személy a tevékenység tényleges végrehajtásában nem vesz részt.”¹³

Az Európai Unió belső biztonsági stratégiájának dokumentuma

2010. III. 25-26-án az Európai Tanács jóváhagyta „Az Európai Unió belső biztonsági stratégiája” című dokumentumot, amely megemlíti a súlyos és a szervezett bűnözést, továbbá a következő elveket fogalmazza meg:

„- a jog érvényesülésével, a szabadsággal és a biztonsággal kapcsolatos, egymást megerősítő politikák, amelyek ugyanakkor tiszteletben tartják az alapvető jogokat, a nemzetközi védelmet, a jogállamiságot és a magánélet védelmét;

- minden polgárra, elsősorban a legkiszolgáltatottabbakra kiterjedő védelem, különös hangsúlyt fektetve az olyan bűncselekmények áldozataira, mint az emberkereskedelem és a nemi alapú erőszak, továbbá a terrorizmus áldozataira, akik szintén különös figyelmet, támogatást és társadalmi elismerést igényelnek;

- a biztonságpolitikákkal kapcsolatos átláthatóság és elszámoltathatóság, aminek köszönhetően ezek a politikák könnyen érthetővé válnak a polgárok számára, és figyelembe veszik a polgárok aggodalmait és véleményét;

- párbeszéd, amely a tolerancia, a mások véleményének tiszteletben tartása és a szólásszabadság elvének megfelelően a nézeteltérések meg-oldásának az eszköze;

- a biztonságpolitikákkal kapcsolatos átláthatóság és elszámoltathatóság, aminek köszönhetően ezek a politikák könnyen érthetővé válnak a polgárok számára, és figyelembe veszik a polgárok aggodalmait és véleményét; párbeszéd, amely a tolerancia, a mások véleményének tiszteletben tartása és a szólásszabadság elvének megfelelően a nézeteltérések megoldásának az eszköze;

- integráció, társadalmi befogadás és a hátrányos megkülönböztetés elleni küzdelem mint az EU belső biztonságának kulcsfontosságú elemei;

- a tagállamok közötti szolidaritás az olyan kihívások esetén, amelyek egyetlen tagállam által nem kezelhetők, vagy olyan esetekben, amikor az összehangolt fellépés az EU egészének javára válik;

- kölcsönös bizalom, mint a sikeres együttműködés kulcsfontosságú elve.”¹⁴

A tevékenységgel kapcsolatban a következő stratégia iránymutatásokat fogalmazza:

„- a belső biztonság széles körű és átfogó megközelítése,

- a biztonsági tevékenységek hatékony, demokratikus és jogi felügyeletének a biztosítása,

- megelőzés és előrejelzés: egy proaktív, hírszerzésen alapuló megközelítés,

- az átfogó információcsere-modell kialakítása,

- operatív együttműködés,

- büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés,

- integrált határigazgatás,

- az innováció és a képzés melletti kötelezettségvállalás,

- a belső biztonság/harmadik országokkal folyó együttműködés külső dimenziója,

- rugalmasság a jövőbeli kihívásokhoz való alkalmazkodás érdekében.”¹⁵

Az Európa Tanács Szervezett Bűnözés Büntetőjogi és Kriminológiai Kérdéseivel Foglalkozó Szakértői Csoport lépései a bűnszervezetek elleni küzdelemben

A szervezett bűnözés fogalmát nehéz megfogalmazni, inkább körülírni, illetve a jellemzőit meghatározni lehet. A jelenség vizsgálatával foglalkozó szakemberek egy része szükségesnek tartja a definíció meghatározását, míg a másik része, inkább a jellemzőinek összegyűjtését tartja fontosnak.

Az Európa Tanács Szervezett Bűnözés Büntetőjogi és Kriminológiai Kérdéseivel Foglalkozó Szakértői Csoportja (PC-S-CO) fogalmazott meg kötelező és esetleges kritériumokat ahhoz, hogy a bűnszervezet megállapítható legyen.

Kötelező összetevői:

- a, több személy (legalább három) együttműködése;
- b, hosszú távú vagy határozatlan időre szóló együttműködés;
- c, súlyos bűncselekmények elkövetése;
- d, anyagi haszonszerzés és/vagy hatalmi pozíció szerzés érdekében.

Esetleges kritériumok:

- a, valamennyi résztvevőnek meghatározott feladata vagy szerepe van;
- b, kialakult belső fegyelem vagy ellenőrzés valamilyen formája;
- c, megfélemlítési céllal erőszak vagy más módszer alkalmazása;
- d, befolyásolják a politikát, a médiát, a közigazgatást, a rendészeti szerveket, az igazságszolgáltatást, illetve a gazdasági életet,
- d, kereskedelmi vagy üzleti jellegű formák alkalmazása;
- e, pénzmosás;
- f, nemzetközi együttműködés.

Ahhoz, hogy a csoport bűnszervezetnek minősüljön a kötelező összetevőknek együttesen, az esetleges kritériumokból, pedig legalább kettőnek meg kell jelennie a működésben.

A szervezett bűnözés leggyakoribb területei:

- az élet, a testi épség elleni bűncselekmények (emberölés, testi sértés),
- egészséget veszélyeztető bűncselekmények (kábitószer-kereskedelem),
- emberi szabadság elleni bűncselekmények (emberrablás, emberkereskedelem),
- nemi élet szabadsága elleni bűncselekmények (prostitúció elősegítése, gyermekpornográfia),
- közbiztonság elleni bűncselekmények (lőfegyverrel vagy lőszerezéssel visszaélés)
- közigazgatás rendje elleni bűncselekmények (embercsempészés)
- a vagyon elleni erőszakos bűncselekmények (rablás, zsarolás),
- vagyon elleni bűncselekmények (lopás, csalás, uzsora-bűncselekmények),
- a pénz- és a bélyegforgalom biztonsága elleni bűncselekmények (pénzhamisítás).

Bűnszervezetek csoportosítása

Bűnszervezetek csoportosítását több oldalról meg lehet közelíteni. Meglátásom szerint a hazai bűncselekmények vonatkozásában három fő csoportot célszerű megkülönböztetni: klasszikus, hagyományos bűnszervezet, speciális bűnszervezet, terrorista bűnszervezet.

Klasszikus bűnszervezetek tagjai nem minden esetben hivatásos bűnözők, azonban a csoport három vagy több főből tevődik össze, összehangoltan működik, és a csoport célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény elkövetése.

A speciális bűnszervezetek hierarchikus felépítésűek, a résztvevőknek meghatározott szerepük van, magas fokú konspiráció jellemző a működésre, a szervezet legalsó szintjén található tagok parancsokat hajtanak végre, nem ismerik a felsőbb szinteken álló személyeket, valamint a szervezet vezetőjét. A speciális bűnszervezet tagjai az illegális jövedelmet a legális gazdaságban mossák tisztára, politikai befolyásra törekszenek, továbbá jogi apparátus, valamint szakemberek gárdája segíti munkájukat. A speciális bűnszervezetek felderítése, bomlasztása a legnehezebb feladat, mivel a magas fokú konspiráció, illetve az alá-fölérendeltség megnehezíti a hierarchia csúcsán lévő személy eljárás alá vonását. Általában, csak a végrehajtó személyeket vonják felelősségre, és a konspiráció miatt nem tudják megnevezni, a magasabb szinten lévő, vezető személyeket. A bűnszervezet vezetői az alsó „végrehajtó” állomány kivonását követően újra tudják szervezni a bűnszervezetet, illetve működésben tudják tartani. További jellemző, hogy a bűnszervezet az elítélt tagokat, valamint azoknak a családtagjait, a szabadságvesztés letöltésének ideje alatt is támogatják, amennyiben a szervezetre vonatkozóan nem tesznek vallomást.

A szervezett bűnözés fajtái közé sorolható a terrorizmus, mely erőszakra, félelemkeltésre, politikai cél elérésére, illetve a társadalom befolyásolására törekszik. A terrorcselekmények végrehajtása során sok civil személy testi épsége, illetve vagyona kerülhet veszélybe. A terrorizmus finanszírozása elleni küzdelemben kiemelkedő szerepe lehet a NAV Pénzmosás

Elleni Információs Irodának. Terrorcselekmény elkövetése nem jellemző hazánkban, valamint annak finanszírozására nincs adat, vagy látenciában marad.

Terrorista csoportok globális jellegű veszélyt jelentek az országokra, és a nemzetekre, így több nemzetközi összefogás, megállapodás, egyezmény jött létre a hatékony megelőzésre, megszakításra, és a jelenség megismerésére. Közös összefogással lehet a határokon átnyúló terrorista csoportokat, magokat megszüntetni, felszámolni. Egyre több ország hoz létre speciális terrorelhárító szervezetet, vagy csoportokat országuk védelme érdekében. Hazánkban 2010-ben hozták létre a Terrorelhárítási Központot, melynek a célja a terrorcselekmény és az ahhoz kapcsolódó más bűncselekmények felderítése, megelőzése, megszakítása, továbbá szervezi és koordinálja a terrorcselekmények elhárítását végző szervek tevékenységét, elemzi és értékeli hazánk terror fenyegetettségét.¹⁶

Európai Unió kézikönyv

2011 júniusában jelent meg egy összeállítás az EU tagállamainak jó gyakorlataiból „*Kiegészítő megközelítések és intézkedések a szervezett bűnözés megelőzése és ellene való küzdelem érdekében*” címmel.

Az összeállítás célja, hogy áttekintést nyújtson az illetékes hatóságoknak az Európai Unió tagállamaiban alkalmazott jó gyakorlatairól és alternatív módszereiről. A kézikönyv összeállításában számos ország, illetve szervezet közreműködött.¹⁷

A Szervezett Bűnözés Elleni Projektcsoport vezetését Magyarország látta el a Tanács magyar elnöksége alatt, amely a Belbiztonsági Operatív Együttműködési állandó Bizottság (COSI) égisze alatt működött.

A szervezett bűnözői csoportok működése öt regionális bűnügyi csomópontban összpontosul a kézikönyv alapján: az északnyugaton, az északkeleten, a délnyugaton, a délin és a délkeleten. Az együttműködés folyamatos a bűnügyi csomópontokban. A COSI csoport több területen gyűjtött információt:

- a súlyos és a szervezett bűnözés megelőzése, bűnügyi nyomozások hatékonyságának növelése,
- a szervezett bűnözésből származó jövedelmek elkobzása, lefoglalások végrehajtása,
- tömegkommunikációs eszközök igénybe vétele, a civil társadalom bevonása küzdelembe,
- magánszféra bevonása,

a tevékenység célja, hogy a gyakorlati mintát a tagországok felhasználják.

A kézikönyv második fejezete ismerteti a megelőző és bűnözéskezelő horizontális módszereket, mely a szervezett bűnözés általános megnyilvánulásaival szemben alkalmazhatóak. A harmadik fejezete elemzi azokat a megoldásokat, melyek a szervezett bűnözés egyes különös jellemző formáit célozzák meg, melyek körében tárgyalja: kábítószer-kereskedelem, emberkereskedelem és illegális bevándorlók csempészése, pénzhamisítás és készpénz-helyettesítő fizetőeszközök hamisítása, áfacsalás, pénzmosás, hamis és jövedéki termékek csempészete, korrupció, gyermeke veszélyeztetése, számítógépes bűnözés, környezet elleni bűncselekmények.¹⁸

Az összeállítás leírja, hogy a tagállamoknak több — nem büntetőjogi — eszköz áll a rendelkezésére: megfigyelés és ellenőrzés, átvilágítás, információcsere, engedélykiadási és – bevonási eljárások, regisztrációs mechanizmusok és intézkedések, melynek célja a kormányzat integritásának biztosítása.¹⁹

A helyi hatóságok visszavonhatnak működési engedélyeket, és a megközelítés megelőző elemei között példaként említhető az engedélykérelmek korai átvilágítása. További eszközként jelenik meg, ha egyes kritikus tranzakciókat nyilvántartási rögzítéshez kötését jogszabályban vezetik be.²⁰

A kézikönyv a szervezett bűnözés két csoportját különbözteti meg

- A „hagyományos” bűnbandák különböző bűncselekményeket követnek el, egészen a kábítószer-kereskedelemtől az emberkereskedelemig, beleértve még a pénzhamisítást is. Stabil pénzügyi háttérrel rendelkezik a bűnözői csoport, vezetőjük köztisztviselőnek örvendő személy, aki közvetlenül nem vesz részt a bűncselekmények elkövetésében, mely megnehezíti az eljárás alá vonását.

- A második csoport jellemzője, hogy meghatározott bűncselekmény elkövetésére jött létre, és a készségeknek-képességeknek szerepe van a súlyos bűncselekmények elkövetésében. Erre példák: a körhinta-csalás (áfacsalás) és az illegális bevándorlás.²¹

A szervezett bűnözés általi fenyegetettség megállapításában fontos szerepet tölt be hazánkban a 2000-ben megalakult Szervezett Bűnözés Elleni Koordinációs Központ. A központ munkájáról a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól szóló külön törvény rendelkezik.²²

A központ a feladata:

- az együttműködő szerveket párhuzamos felderítés esetén értesíti a párhuzamos felderítésről,
- együttműködő szerveknek információt szolgáltat,
- a szervezett bűnözői csoportok jogellenesen szerzett javaik legalizálását szolgáló vállalkozásaik elemzésével segítséget nyújt az ellenük való fellépéshez,
- összegyűjti, tárolja és elemzi az információkat,
- szervezett bűnözéssel kapcsolatos ismeretek terjesztése, a bűnözés elleni eszközök fejlesztésének elősegítése,
- stratégia és műveleti jelentések készítése a rendészeti hatóságok számára,
- koordinálja a szervezett bűnözés elleni területen érdekelt rendészeti hatóságok munkáját.²³

Az összegzés kiemelt szerepet fordít a Szociális Hálózat Elemzésre (SNA), mely hozzájárul a kommunikációs és viselkedési minták elemzéséhez. Az SNA segítségével közelebb lehet kerülni a szervezethez a hálózati kapcsolatok elemzése útján. Az SNA vizsgálja, hogy ki kihez kapcsolódik, milyen szálak fűzik a tagokat egymáshoz, a fontosabb szerepet betöltő tagok tulajdonságait is vizsgálja.

Az SNA előnyeiként említi a kézikönyv:

- SNA technikák alkalmazásával feltérképezhetik a hálózatok szerkezetét, adatbázisokból szűrhetnek le rejtett összefüggéseket,
- hozzájárul a hálózat érzékeny pontjainak a megismerésében, gyanúsítottak meghatározásában, bűnözői csoportok azonosításában,
- az egyén szerepének megismerése a hálózatban, egyén mennyire áll közel a többiekhez,
- egyén mennyire kapcsolódik a többi jó kapcsolattal rendelkező egyénhez.

2011-ben jelent meg a kézikönyv I. része a „*Kiegészítő megközelítések és intézkedések a szervezett bűnözés megelőzése és ellene való küzdelem érdekében*” címmel, mely a bevált eljárásokat gyűjtötte össze az Európai Unióban. 2013-ban jelent meg az Európai Unió kézikönyv II. rész, mely „*A szervezett bűnözés megelőzésére és akadályozására irányuló kiegészítő megközelítések és intézkedések*” elnevezéssel került megjelenésre. A kézikönyv II. részében prioritást kapott: az emberkereskedelem, hamisított áruk, számítástechnikai bűnözés, kábítószer-kereskedelem, és kábítószer előállítás, az adócsalás elleni küzdelem, az illegális lőfegyver kereskedelem.

A magyar büntetőjog reakciója a szervezett bűnözésre

Az CSEMEGI-kódex a lopás minősített esetenként rögzítette, ha „ . . . az elkövetésénél rabló vagy tolvaj szövetségnek két vagy több tagja működött közre.”²⁴

A „*tolvajszövetség*” fogalmát a törvény nem határozta meg ugyan, azonban ítélkezési gyakorlat tolvajszövetségnek tekintette, ha két vagy több személy „ . . . előre meg nem határozott számú lopások elkövetésében megállapodott, tekintet nélkül arra, hogy a szervezet tartós és állandó volt-e,” melyhez „ . . . kettőnél több személy egyesülése nem szükséges.”²⁵

A társadalmi tulajdon büntetőjogi védelméről szóló törvény rögzítette, hogy „*Tíz évig terjedő börtön a büntetés akkor is, ha ugyanaz a személy ismételten követ el a társadalmi tulajdon ellen irányuló bűntettet, vagy ha a cselekmény elkövetésében bűnszövetkezet két vagy több tagja vesz részt.*”²⁶ A törvényerejű rendelet nem határozta meg a bűnszövetkezet fogalmát. A bírósági határozatok között azonban szerepel, hogy „*bűnszövetkezetet csupán több személy által való elkövetéstől az különbözteti meg, hogy az együttműködés alkalmosságával szemben a bűnszövetkezet fogalma a társadalmi tulajdon ellen támadó erőknek bizonyos tudatos szervezését feltételezi.*”²⁷

Az 1961 évi büntető törvénykönyv már meghatározta a bűnszövetség fogalmát: „ . . . bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy erre nézve megállapodik”.²⁸

A büntető törvénykönyv 1997. évi módosítása vezette be a bűnszervezet fogalmát: „ . . . bűnszervezet: bűncselekmények folyamatos elkövetésére létrejött olyan - munkamegosztáson alapuló - bűnszövetség, amelynek célja a rendszeres haszonszerzés.”²⁹

Ezzel egy időben a törvény bevezette a bűnszervezet létrehozása tényállást, meghatározott bűncselekmény esetén büntetni rendelte a bűnszervezet létrehozását, irányítását, valamint a bűnszervezet tagját.

„263/C. § (1) Aki olyan bűnszervezetet irányít, amelynek tagjai emberölést [166. § (1)-(2) bek.], testi sértést [170. § (1)-(5) bek.], személyi szabadság megsértését (175. §), emberrablást [175/A. § (1)-(4) bek.], terrorcselekményt [261. § (1)-(2) bek.], légitársaság elleni erőszakot [262. § (1)-(2) bek.], önbíráskodást [273. § (1) bek.], kábítószerrel visszaélést (282. §), pénzmosást [303. § (1)-(3) bek.], rablást (321. §), zsarolást (323. §) követnek el, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki tiltott pornográf felvételek készítése (195/A. §), üzletszerű kéjelgés elősegítése (205. §), kerítés [207. § (1)-(3) bek.], embercsempészség (218. §), fegyvercsempészség (263/B. §), pénzhamisítás [304. § (1)-(2) bek.], lopás (316. §) elkövetésére létrehozott bűnszervezetet irányít, feltéve, hogy a bűnszervezet tagjai személy elleni erőszakos bűncselekményt is elkövettek.

(3) Aki az (1)-(2) bekezdésben meghatározott bűnszervezetet hoz létre, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(4) Aki az (1) bekezdésben meghatározott bűnszervezet tagja, vagy ilyen szervezet tevékenységéhez anyagi eszközöket szolgáltat, büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(5) Nem büntethető a bűnszervezet tagja, ha - mielőtt a bűnszervezet léte a hatóság tudomására jutott volna - a bűnszervezetet elhagyja, a hatóság előtt felfedi és lehetővé teszi a bűnszervezet más résztvevői kilétének megállapítását.”³⁰

A törvény újabb sajátossága, hogy minősítő körülményként tizenhat bűncselekmény vonatkozásában szabályozta a bűnszervezet tagjaként elkövetett cselekményt: üzletszerű kéjelgés elősegítése, kerítés, embercsempészség, visszaélés robbanóanyaggal vagy robbantószerrel, visszaélés lőfegyverrel vagy lőszerrel, egyedi azonosító jel meghamisítása, visszaélés kábítószerrel, pénzmosás, deviza bűncselekmény, adó, és társadalombiztosítási csalás, csempészség és vámorgazdaság, lopás, csalás, rablás, zsarolás, orgazdaság.³¹

A törvény a bűnszervezet létrehozásának büntette vonatkozásában, valamint akkor, ha a bűncselekményt bűnszervezet tagjaként követik el, és a bűnszervezet tagjaként az elkövetés a bűncselekmény minősítő körülménye, abban az esetben kötelezővé tette a vagyoneklóbzást.

Korábban a társas bűnelkövetés legveszélyesebb formáját a bűnszövetség jelentette.

A bűnszövetség fogalmát abban az időben úgy definiálták, hogy „ . . . bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet.”³²

A bűnszervezet fogalmát 1998-ban módosították ugyan, ez azonban nem változtatta meg azon álláspontot, mely szerint a bűnszervezet a bűnszövetség egyik változata: „ . . . bűnszervezet: bűncselekmények rendszeres elkövetése révén haszonszerzés végett létrejött olyan bűnszövetség, amely feladatmegosztáson, alá-fölérendeltségi rendszeren és személyi kapcsolatokon nyugvó szerepvállaláson alapul.”³³ A törvény tizennyolcra emelte azon bűncselekmények körét, ahol a bűnszervezeti tagság minősítő körülményként jelenik meg: emberkereskedelem, üzletszerű kéjelgés elősegítése, kerítés, embercsempészség, visszaélés robbanóanyaggal vagy robbantószerrel, visszaélés lőfegyverrel vagy lőszerrel, fegyvercsempészség, egyedi azonosító jel meghamisítása, visszaélés kábítószerrel, pénzmosás, devizabűncselekmény, adó-, és társadalombiztosítási csalás, csempészség és vámorgazdaság, lopás, csalás, rablást, zsarolás, orgazdaság.³⁴

A törvény szigorítást vezetett be, mely alapján az elkövető nem bocsátható feltételes szabadságra, illetve a büntetés végrehajtása nem függeszthető fel, ha a bűncselekményt bűnszervezet tagjaként követte el.

A törvény a vagyonekobbzás szabályait is módosította:

„Szabadságvesztés kiszabása mellett vagyonekobbzást kell elrendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonra, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett.

A vagyonekobbzást arra a vagyonra is el kell rendelni, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyon helyébe lépő vagyoneként szerzett.

A bíróság a vagyonekobbzást az elkövető egész vagyonára, vagyonának meghatározott részére, egyes vagyontárgyaira vagy pénzösszegben kifejezve rendeli el.

A vagyonekobbzást el kell rendelni arra a vagyonra is, amelyet az elkövető átruházott, feltéve, hogy a megszerzőnek az átruházott vagyon eredetéről tudomása volt, akkor is, ha a megszerző személyében jogutódlás következett be.

A vagyonekobbzást pénzösszegben kifejezve kell elrendelni, ha a vagyont az elkövető jóhiszemű harmadik személy részére ruházta át.”³⁵

A bűnszervezet fogalma 2001-ben ismét módosításra került. A jogalkotó a szervezett bűnözés elleni küzdelem során a büntetőjogi következményeket fokozta, mely során minden esetben, azzal szemben, aki az ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekményt bűnszervezetben követte el, a bűncselekmény büntetési tételének felső határa a kétszeresére emelkedik, de a húsz évet nem haladhatja meg.³⁶

A törvény a bűnszervezet fogalmát is újradefiniálta, mely szerint: három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmény elkövetése.³⁷

A törvény már a bűnszervezetben részvételt bünteti:

„(1) Aki büntetettnek bűnszervezetben történő elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, illetőleg a bűnszervezet tevékenységét egyéb módon támogatja, büntetett követ el, és öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Bűnszervezetben részvétel miatt nem büntethető, aki a cselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.”³⁸

A törvény további szigorítást vezetett be, úgymint:

- a határozott ideig tartó szabadságvesztés legrövidebb tartama bűnszervezetben történő elkövetés esetén húsz év,

- nem bocsátható feltételes szabadságra, aki a bűncselekményt bűnszervezetben követte el,

- a foglalkozás végleges hatályú eltiltása alól nem mentesíthető, aki a bűncselekményt bűnszervezetben követte el, és méltatlanság miatt a bíróság a foglalkozástól véglegesen eltiltotta.³⁹

A törvény átalakította a vagyonekobbzás feltételeit:

„Vagyonekobbzás

77/B. § (1) Vagyonekobbzást kell elrendelni arra

a) a bűncselekmény elkövetéséből eredő vagyonra, amelyet az elkövető a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett,

b) a vagyonra, amelyet az elkövető bűnszervezetben való részvétele ideje alatt szerzett,

c) a vagyonra, amely a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyon helyébe lépett,

d) a vagyonra, amelyet a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételek biztosítása végett szolgáltatott vagy arra szántak.

(2) A vagyonekobbzást el kell rendelni arra a bűncselekmény elkövetéséből eredő, a bűncselekmény elkövetése során vagy azzal összefüggésben szerzett vagyonra is, amellyel más gazdagodott. Ha gazdálkodó szervezet gazdagodott ilyen vagyonnal, a vagyonekobbzást vele szemben kell elrendelni.

(3) Ha az elkövető, vagy a (2) bekezdés szerint gazdagodott személy meghalt, illetőleg a gazdálkodó szervezet átalakult, a vagyonekobbzást a jogutóddal szemben kell elrendelni arra az (1) bekezdés szerinti vagyonra, amelyre a jogutódlás történt.

(4) Az (1) bekezdés b) pontja esetében, az ellenkező bizonyításáig vagyonekobbzás alá eső vagyonnak kell tekinteni a bünszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett valamennyi vagyont.

(5) *Vagyonekobbzás nem rendelhető el*

a) arra a vagyonra, amely a büntetőeljárás során érvényesített polgári jogi igény fedezetéül szolgál,

b) arra a vagyonra, amelyet jóhiszeműen, ellenérték fejében szereztek,

c) az (1) bekezdés b) pontja esetében, ha a vagyon törvényes eredete bizonyított. ”⁴⁰

A büntetési tétel felső határa kétszeresére emelkedett, de a húsz évet nem haladhatja meg.

A 2005. évi büntető jogegységi határozat rendelkező része szerint bünszervezetben elkövetés megállapítható azzal szemben is, aki — eseti jelleggel — akár egyetlen cselekményt tettesként vagy részesként valósít meg. A határozat értelmében a bünszervezetben elkövetést is átfogó tudattartalom vizsgálatának első lépcsőjét az „*alapcselekmény*” tényállásszerűségéhez — azt átfogó tudattartalom megállapításához — szükséges bizonyítékok vizsgálata jelenti. Ezzel párhuzamosan vizsgálni kell a büntetőeljárás során feltárt bizonyítási eszközökből származó és a Btk. 137. §-a 8. pontjában meghatározott ismérvekre következtetést megalapozó bizonyítékokat és erre nézve a tényállásban megállapítást kell tenni. Amennyiben bizonyított, hogy a bűncselekményt egy tényleges bünszervezet működéséhez kapcsolódva, illetve annak keretei között követték el, úgy a végrehajtás körülményeiből — különösen a konkrét magatartás mások megelőző vagy további láncolatosságot cselekményeit feltételező jellegéből, ezek szükségszerű és ezért előreláthatóan bekövetkező eseményeiből lehet következtetést vonni arra, hogy az alkalomszerű tettes (részes) cselekménye megvalósításakor a bünszervezetbeni elkövetést felismerte. Ezen további — az elkövetőnek a bünszervezetben elkövetést átfogó tudattartalmára vont — következtetés alapja, hogy a hatályos törvény (a korábbi szabályozástól eltérően) nem a bünszervezet belső, hanem olyan külső, tárgyi jellegű ismérveit határozza meg, amelyek a kívülálló számára is felismerhetőek.⁴¹ Ehhez képest az elkövető tudatának nem arra kell kiterjednie, hogy egy bünszervezet a törvényi előfeltételek szerint létrejött, hanem arra, hogy a bünszervezet tárgyi sajátosságai ismeretében annak „*működéséhez*” csatlakozik, illetve annak keretében cselekszik. Jelenlegi hatályos törvény alapján a bünszervezet fogalma: „. . . három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport, amelynek célja ötévi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése”. Továbbá a bünszövetséget az alábbiak alapján határozza meg a törvény: „*akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezetten követ el, vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bünszervezet.*”⁴²

A társadalom a szervezett bűnözés jelenlétét leggyakrabban bank-, és postarablások, gépkocsi lopások, uzorakölcsönök, csempészetek során érzékeli, azonban a veszélyesebb bűncselekményekkel nem találkozunk.⁴³

A vonatkozó törvény alapján bünszervezetben részvétel:

„(1) Aki bűncselekmény bünszervezetben történő elkövetésére felhív, ajánlkozik, vállalkozik, a közös elkövetésben megállapodik, vagy az elkövetés elősegítése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, illetve a bünszervezet tevékenységét egyéb módon támogatja, büntetett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Bünszervezetben részvétel miatt nem büntethető, aki a bűncselekményt, mielőtt az a hatóság tudomására jutott volna, a hatóságnak bejelenti, és az elkövetés körülményeit feltárja.”⁴⁴

Különbséget kell tennünk a bűnözői csoportok és a bünszervezetek között. Valóban helytállóan tekinthető azon állásfoglalás, miszerint „. . . csoport is hatékonyságra törekszik, tagjai között munkamegosztás van stb. A hasonlóság egyik oka, hogy minden szervezetben fellelhetők a csoportjelenségek, vagyis minden szervezet csoport, de nem minden csoport szervezet. A másik —ha bünszervezetekről és bűnözői csoportokról beszélünk—, mindkét formációnak a »vadászterülete« az illegális szférában van. A harmadik, hogy az elkövetők

számára nagyobb biztonságot nyújt, mintha egyedül tevékenykednének. A negyedik oka a hasonlóságnak, hogy a munkamegosztás és az együttes tevékenység során minkét csoportosulási forma kialakítja a szerepeket, a hatalmi viszonyok, a kommunikáció rájuk jellemző struktúráját, amelyek mentén a csoport, illetve a szervezet státuszai elrendeződnek... ”⁴⁵

A bűnöző csoportoknál gyakori a személyes kapcsolat, rokonszenv, ellentétben a bűnszervezettel, ahol a személytelenség figyelhető meg, mely rugalmassá teszi a munkakapcsolatot. A csoport tagjai ismerik egymást, addig a bűnszervezetnél konspiráció jellemző, így a szervezet tagjai csak néhány embert ismernek a hálózathoz. A bűnszervezet megkívánja a növekedést, mivel a magasabb szinten lévő vezetők, így távolabb kerülnek az alsó szinten elhelyezkedőktől, ezért az elfogásuk szinte lehetetlen. A csoport létszáma tucatnyi embert jelent általában, jóval behatároltabb a bűnszervezetnél, mivel ott nincsenek határok. A bűnszervezet igyekszik a legális üzleti szférába belépni, ezzel a fekete jövedelmet tisztára mosatni, gyakran a kitűzött cél megvalósítása érdekében szakembereket vesznek igénybe. A legális üzletben tovább gyarapítják vagyonukat és az itt befolyt pénzt újabb fekete üzletekbe fordíthatják, majd ismét pénzmosás folyamata indul meg a meglévő üzleteken keresztül, és ez így ismétlődik. Míg a bűnöző csoportoknál a munkamegosztás személyre leosztott, addig a bűnszervezeteknél, egységekre, alegységekre lebontott, mely rugalmassá, dinamikussá teszi a szervezetet. A csoport egy tagja kiválik, onnantól kezdve egy teljesen más csoport fog tovább működni, addig a szervezetnél, ha egy ember, vagy esetleg alrendszer kiesik, ez nem akadály a szervezet tovább működésének, mivel felülről a felső vezetőség réteg bármikor újjá szervezheti az alegységeket, még akkor is, ha esetleg kivált tagokat büntetőeljárás alá vonják. Ezt konspiráció biztosítja, a szervezet képes hézagokat betömni, alkalmazni tudja a legképzettebb szakembereket, míg a csoport ezt nem tudja meg megtenni. Míg a bűnöző csoportok az illegális jövedelmet felélik, addig a bűnszervezet folyamatosan visszaforgatja a pénzt, mely által egyre erősebb lesz, az új kihívásokra gyorsan tud reagálni.

A fenti különbségek alapján elhatárolható egymástól a bűnöző csoportok és a bűnszervezet, ezt a szervezett bűnözés elleni hatóságoknak szem előtt kell tartaniuk, hiszen ellenkező esetben a bűnöző csoportokat fogja üldözni, és nem a bűnszervezeteket.⁴⁶

Valóban egy stratégia felállításkor figyelembe kell venni a főbb jellemzőket a szervezett bűnözés elleni küzdelem során, de azt is szem előtt kell tartani, hogy bűnöző csoportokat is fel kell számolni. A csoportok karizmatikus vezérrel rendelkeznek, de nem egyszer volt már arra példa az elmúlt években, hogy a csoportok egy szervezetté nőttek magukat. Felmerül a kérdés, hogy jut el egy bűnszervezet vezetője addig, hogy jól működő konspirált bűnszervezetet hozzon létre? Az esetek többségében az intelligensebb csoportvezetők eljuthatnak arra szintre, és szereznek tapasztalatot az évek során, akár velük szemben folytatott büntetőeljárások alkalmával, és a saját hibájukból tanulva egyre óvatosabbak lesznek, míg ki nem alakul egy nagyobb létszámú csoport, amelynél folyamatosan növekszik a tagok száma és egyre erősebb lesz a belső titoktartás. Elkezd a csoport terjeszkedni, és egy idő után már egy jól működő szervezettel állunk szemben. Érdemes akkora energiát fektetni egyes kiemelkedő bűnözői csoportok feltérképezésére, mint egy már létező bűnszervezetre? Meglátásom szerint érdemes, mivel sok kis feltörekvő csoport működhet, és ha rivális kör illegális tevékenységét átveszi, vagy egyesülnek, megállapodást kötnek különböző bűncselekmények végrehajtására, akkor már csak egy lépésre állunk a bűnszervezet kialakulásától.

A bűnöző csoport felszámolható tagjain keresztül, a vezetőjük is büntetőeljárás alá vonható. Ezért tartom fontosnak kellő energiát fordítani a felderítésükre. A szervezett bűnözést a hatóság az említett konspirációs okokból kivételes esetben képes felszámolni, általában alcsoportjait sikerül csak felelősségre vonni, és a felsővezetők személyazonosságát megállapítani nem lehetséges. Levonva következtetést, a feltörekvő bűnözői csoportokat már működésük elején fel kell számolni, mielőtt még bűnszervezetté alakulnak át, mert akkor a szervezet vezetőjét nem lehetséges felelősségre vonni, egy állandó újjászülető bűnszervezetté nőhetik ki magukat, és ebben az esetben fogja a hatóság elveszíteni a kontrollt, mely során kizárólag a bűnszervezet környezetével szemben fog csak intézkedést, eljárást kezdeményezni, és nem a szervezett bűnözéssel. A szervezetből kieső tagok valóban hiányt fognak okozni, esetleg a szervezet működésben zavarokat, de idővel ezeket a hiányosságokat is pótolni fogják és az illegális tevékenységüket folytatni tudják.

A fenti szempontokat figyelembe véve a szervezett bűnözés felszámolása szinte esetek többségében nem vezet eredményre, a bűnszervezet vagy önmagát számolja fel, vagy egy rivális szervezet számolja fel.⁴⁷

Befejezés

A szervezett bűnözés elleni küzdelemre kiemelt figyelmet fordít hazánk és az Európai Unió is, melyet a korábban említett jogszabályok is alátámasztanak. Az áttekintés alapján megállapíthatjuk, hogy a hazai szabályozás összhangban van a nemzetközi szabályokkal, elvárásokkal és az egyezményekkel.

A bűnözés elleni küzdelemben kiemelt szerepe van a hazai eljárásjogi eszközöknek, úgymint a bírói engedélyhez kötött titkos információ- és adatszerzésnek a súlyosabb bűncselekmények elkövetésének megelőzése, felderítése, megszakítása, az elkövető kilétének megállapítása és a bizonyítékok megszerzése vonatkozásában, azonban a titkos eszközök alkalmazása során érvényesülnie kell a garanciáknak: az ügyészi és a bírói kontrollnak, a bíró megszüntetési lehetőségének, ha megállapítja, hogy az engedély kereteit túllépték. Fontos szerepe van a bűncselekmények felderítésében és a bizonyításban a tanú részvételének, de a személye egyes esetekben védelemre szorul, mivel az általuk szolgáltatott információk alapvető jelentőségűek az elkövetők elítélésében. Biztosítani kell, hogy a tanúk szabadon, megfélemlítés nélkül tegyenek vallomást. Eljárás jogi eszközök keretében a felderítésben segítségül szolgálhat „megállapodás az elkövetővel”, illetve a fedett nyomozó alkalmazása.

A büntető törvénykönyvben rögzített fogalmak keretet adnak a szervezett bűnözői körök tagjai felelősségre vonásának, mely alapján a meghatározott fogalom elemeit ki kell, hogy merítse a bűnszervezetek tevékenysége. A szervezett bűnözés egy jóval nagyobb halmaz, mint a bűnszövetség, illetve a bűnszervezet, melynek működését, felelősségre vonását nem lehet minden esetben egységes keret fogalommal alátámasztani, de a hatályos fogalmaknak egyben rugalmasnak kell lennie. Meglátásom szerint a büntetőjogi intézkedések megfelelőek, de önmagában nem elegendő, hanem a nyomozó hatóságoknál egy speciális nyomozócsoporthoz szervezésére van szükség, továbbá a nemzetközi és a hazai ajánlások, jogszabályok alapján törekedni kell a szervezett bűnözői körök tevékenységeinek a visszaszorítására, eljárások kezdeményezésére.

A büntetési tételek megfelelőek, a bíróságok megfelelő súlyú büntetést tudnának kiszabni, azonban a megfelelő minősítéshez egyes tények hiányoznak, mint például a szervezett elkövetés, amit gyakran nem sikerült bizonyítani, ezért fontos megállapítani, hogy a törvényes eszközök és módszerek skálája nem elegendő, vagy alkalmazásuknak technikája kidolgozatlan és ezért nem kaphatunk megfelelő eredményt.⁴⁸

Felderítés során elképzelhető, hogy a rendelkezésre álló adatok alapján megállapításra kerül hogyan történhetett a bűncselekmény elkövetése, de ez nem mindig elegendő ahhoz, hogy bizonyítékul fel lehessen használni a bizonyítás során.

Továbbra is biztosítani kell a felderítés és bűnmegelőzés során a nemzetközi együttműködés feltételeit. Hazánk több országgal kötött kétoldalú megállapodást a szervezett bűnözés elleni fellépésre.

A szervezett bűnözés elleni küzdelmet kell, hogy elősegítse a raszter nyomozás, a hazai és a nemzetközi számítógépes információs rendszer, amikor az íróasztal mögül az elemző-értékelő tevékenység alkalmazásával releváns információkhoz juthat a nyomozó, mely segíti a felderítést. Ehhez azonban az adatok tárolásához a jogi alapokat is le kell fektetni.

A bűnszervezetek felszámolására számos eszköz áll a hatóság rendelkezésére, azonban ezeknek a használatához egy jól szervezett bűnüldöző egységre van szükség, fel kell ismerni a bűnözői csoportokat, az általuk elkövetett bűncselekményeket, melyre egy szervezet bűnözés elleni stratégia létrehozására van szükség.

Jegyzetek:

- ¹ DÁNOS: 3-63.p.
- ² Loc.cit.
- ³ Loc.cit.
- ⁴ 1912/LXII.tc.
- ⁵ 1933/XXIV.tc.
- ⁶ Bócz: A szervezett bűnözésről és a bűnszervezet fogalmáról. 5-18.p.
- ⁷ 2006/CI.tv.
- ⁸ 2006/CII.tv.
- ⁹ 2006/CIII.tv.
- ¹⁰ 2008/841/IB.hat.
- ¹¹ Loc.cit.
- ¹² Loc.cit.
- ¹³ Loc.cit.
- ¹⁴ Az Európai Unió Bel- és Igazságügyi Tanácsának Főtitkársága. *Az Európai Unió belső biztonsági stratégiája. Az európai biztonsági modell felé.* Luxemburg, 2010, Európai Unió Kiadóhivatala. ISBN 978 928 24 2685 2.
- ¹⁵ Loc.cit.
- ¹⁶ Terrorelhárító Központ irányítása, ellenőrzése.
- ¹⁷ Belgium, Finnország, Magyarország, Olaszország, Hollandia, Lengyelország, Svédország, az Egyesült Királyság, továbbá az Európai Bizottság, az Europol, és az Európai Unió Tanácsa Főtitkárságának szakemberei.
- ¹⁸ Loc.cit.
- ¹⁹ Loc.cit.
- ²⁰ Franciaországban, Lengyelországban, Belgiumban és Finnországban kötelező ellenőrzést végrehajtani egyes érzékenynek tekinthető szektorban, vagy bizalmas munkakörbe való alkalmazás esetén. Olaszországban bizonyos szektorba bejutáshoz „maffiaellenes bizonyítvánnyal” kell rendelkezniük az engedély kérőknek. a kézikönyv megemlíti, hogy Írországban a rendőrség megtagadhatja a taxi sofőrök engedélyének a kiadását bűnügyi okokra hivatkozva. Ezeket különböző módon alkalmazzák egyes tagállamokban.
- ²¹ Loc.cit.
- ²² 1999/LXXV.tv.
- ²³ Loc.cit.
- ²⁴ 1878/V.tc. 336. § 6.pont.
- ²⁵ Kúria 5143/1916. sz. dönt. ; Kúria, K. 141 1/1926. sz. dönt.
- ²⁶ 1950/24.tvr. 5. § 2.pont
- ²⁷ Legf. Bír. Kf. I. 10.805/1955.sz.
- ²⁸ 1961/V.tv. 114. §
- ²⁹ 1997/LXXIII.tv.
- ³⁰ Loc.cit.
- ³¹ Loc.cit.
- ³² 1978/IV.tv. 137. § 7.pont.
- ³³ 1998/LXXXVII.tv. 35. §
- ³⁴ Loc.cit.
- ³⁵ Loc.cit.
- ³⁶ 2001/CXXI.tv. 19. § 5.bek.
- ³⁷ Loc.cit.
- ³⁸ Loc.cit. 263. §. / C.
- ³⁹ Loc.cit.
- ⁴⁰ Loc.cit.
- ⁴¹ 4/2005. BJE.hat.
- ⁴² 2012/C.tv.
- ⁴³ TÓTH: 21.p.
- ⁴⁴ 2012/C.tv. op.cit. 321. §
- ⁴⁵ FÜLÖP: 28-29.p.
- ⁴⁶ Loc.cit. 29-30.p.
- ⁴⁷ Loc.cit. 36-37.p.
- ⁴⁸ Bócz: A szervezett bűnözés néhány problémájáról. 16.p.

Jegyzetekben alkalmazott rövidítések:**MONOGRÁFIÁK, KISMONOGRÁFIÁK ÉS HASONLÓ JELLEGŰ KIADVÁNYOK**

- TÓTH — TÓTH Mihály: *Bűnszövetség, bűnszervezet*. Budapest, 2009, Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomszolgáltató Kft. 209 p. HU-ISBN 978 963 22 4959 2.

TANULMÁNYOK

- BÓCZ: A szervezett bűnözés néhány problémájáról. — BÓCZ Endre: A szervezett bűnözés néhány problémájáról. *Belügyi Szemle*, XLIX.évf. (2001) 11.sz. 3-16.p. HU-ISSN 1789-4689.
- BÓCZ: A szervezett bűnözésről és a bűnszervezet fogalmáról. — BÓCZ Endre: A szervezett bűnözésről és a bűnszervezet fogalmáról. *Magyar Rendészet*, IX.évf. (2008) 4.sz. 5-23.p. HU-ISSN 1586-2895.
- FÜLÖP — FÜLÖP Gyula: Gondolatok a szervezett bűnözésről. *Magyar Rendészet*, VIII.évf. (2008) 4.sz. 24-38.p. HU-ISSN 1416-5511.

MUNKAFÜZETEK

- DÁNOS — DÁNOS Valér: *Munkafüzet a bűnügyi tudományok témacsoportos-komplex-oktatáshoz. A szervezett bűnözés elleni harc időszzerű kérdései*. Budapest, 1986, Rendőrtiszti Főiskola. 63 p. HU-ISBN —

JOGSZABÁLYOK

- 1878/V.tc. — 1878/V.tc. a magyar büntető törvénykönyv a büntettekről és a vétségekről.
- 1912/LXII.tc. — 1912/LXII.tc. a leánykereskedés elnyomása végett Párisban létrejött nemzetközi egyezmény és a hozzátartozó zárjegyzőkönyv becikkelyezése tárgyában.
- 1933/XXIV.tc. — 1933/XXIV.tc. a szeszsempészetnek a tengeren való megakadályozása tárgyában 1932. évi november hó 23-án Budapesten kelt magyar- finn megállapodás becikkelyezéséről.
- 1961/V.tv. — 1961/V.tv. a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről.
- 1978/IV.tv. — 1978/IV.tv. a Büntető Törvénykönyvről.
- 1997/LXXIII.tv. — 1997/LXXIII.tv. a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.
- 1998/LXXXVII.tv. — 1998/LXXXVII.tv. a büntető jogszabályok módosításáról.
- 1999/LXXV.tv. — 1999/LXXV.tv. a szervezett bűnözés, valamint az azzal összefüggő egyes jelenségek elleni fellépés szabályairól és az ehhez kapcsolódó törvénymódosításokról.
- 2001/CXXI.tv. — 2001/CXXI.tv. a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény módosításáról.
- 2006/CI.tv. — 2006/CI.tv. az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezmény kihirdetéséről.
- 2006/CII.tv. — 2006/CII.tv. az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménynek az emberkereskedelem, különösen a nők és gyermekek kereskedelme megelőzéséről, visszaszorításáról és büntetéséről szóló Jegyzőkönyve kihirdetéséről.
- 2006/CIII.tv. — 2006/CIII.tv. az Egyesült Nemzetek keretében, Palermóban, 2000. december 14-én létrejött, a nemzetközi szervezett bűnözés elleni egyezménynek a migránsok szárazföldön, légi úton és tengeren történő csempészete elleni fellépéséről szóló jegyzőkönyve kihirdetéséről.
- 2012/C.tv. — 2012/C.tv. a Büntető Törvénykönyvről.
- 1950/24.tvr. — 1950/24.tvr. a társadalmi tulajdon büntetőjogi védelméről.

- 2008/841/IB.hat. — 2008/841/IB.hat. Az Európai Tanács 2008/841/IB kerethatározata (2008. X. 24.) a szervezett bűnözés elleni küzdelemről.
Az Európai Unió Hivatalos Lapja, LI.évf. (2008) 300.sz. 42-57.p.
- Kúria K. 5143/1916. sz. dönt. — Kúria K. 5143/1916. sz. dönt. A Btk. 336. §. 6. pontjában említett tolvajszövetség létrejött, ha két vagy több személy előre meg nem határozott lopások elkövetését közös egyetértéssel elhatározta. 64-65.p.
In LENGYEL Aurél (szerk.): *Büntetőjogi Döntvénytár*. XI.köt. Budapest, 1918, Jogtudományi Közlöny Szerkesztősége. 296 p.
- Kúria K. 141 1/1926. sz. dönt. — Kúria K. 141 1/1926. sz. dönt.
In LENGYEL Aurél (szerk.): *Büntetőjogi Döntvénytár*. XIX.köt. Budapest, 1927, Jogtudományi Közlöny Szerkesztősége. 176 p.

VILÁGHÁLÓS HIVATKOZÁSOK

- 4/2005.BJE.hat. — 4/2005.BJE.hat. Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bíróságának Büntető Jogegységi Tanács jogegységi határozata, 4/2005. számú BJE határozat.
Világhálón:
<http://www.lb.hu/hu/joghat/42005-szamu-bje-hatarozat>
- Terrorelhárító Központ irányítása, ellenőrzése. — Terrorelhárító Központ irányítása, ellenőrzése.
Világhálón:
http://tek.gov.hu/ellenorzes_iranyitas.html